

SOBRE LES TESIS SUD-AFRICANES¹

Lev Trotski

20 d'abril de 1935

---

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de:
<http://www.marxistsfr.cjb.net/espanol/trotsky/ceip/escritos/Libro4/ContextHelp.htm>

Les tesis han estat redactades, sens dubte, sobre la base d'un estudi seriós, tant de les condicions econòmiques i polítiques d'Àfrica del Sud com de la literatura del marxisme i del leninisme, particularment la dels bolxevics leninistes. La seriosa consideració científica de tots els problemes és una de les condicions més importants de l'èxit d'una organització revolucionària.

L'exemple dels nostres amics sud-africans confirma una vegada més el fet que en l'època actual només els bolxevics leninistes, és a dir els revolucionaris proletaris coherents, adopten una actitud seriosa envers la teoria, analitzen la realitat i aprenen abans de posar-se a ensenyar els altres. La burocràcia stalinista fa temps que ha reemplaçat el marxisme per una barreja d'ignorància i desvergonyiment.

En el següent article desitge fer certes observacions sobre el projecte de tesis que servirà de programa al Partit dels Treballadors de Sud-àfrica. En cap moment aquestes observacions s'oposen al text de les tesis. Conec massa poc les condicions sud-africanes com per a pretendre donar una opinió conclouent sobre una sèrie de problemes polítics.

Únicament en alguns punts em veig obligat a manifestar-me en desacord amb determinats aspectes del projecte de tesis. Però tampoc ací, pel que puc jutjar des de lluny, tenim *diferències de principis* amb els autors. Més bé es tracta d'algunes *exageracions* polèmiques producte de la lluita contra la perniciosa política nacional del stalinisme.

Però és en interès de la causa no dissimular ni tan sols les més lleus inexactituds del text sinó, per contra, plantejar-les perquè es discutisquen obertament i obtenir així una redacció el més clara i perfecta possible. Tal és l'objectiu d'aquestes línies, dictades pel desig de brindar una ajuda als nostres bolxevics leninistes sud-africans en la gran i responsable tasca a què es troben abocats.

Les possessions sud-africanes de Gran Bretanya constitueixen un domini només des del punt de vista de la minoria blanca. Des de la perspectiva de la majoria negra, Sud-àfrica és una colònia esclavitzada.

No es pot pensar en cap canvi social (en primer lloc en una revolució agrària) mentre l'imperialisme britànic mantinga el domini sobre Sud-àfrica. L'enderrocament de l'imperialisme britànic és tan indispensable per al triomf del socialisme a Sud-àfrica com en la pròpia Gran Bretanya.

Si, com és de suposar, la revolució comença primer en Gran Bretanya, com menys suport trobe la burgesia anglesa en les colònies i dominis, inclús en una possessió tan important com Sud-àfrica, més ràpida serà la seua derrota en el seu propi país. En conseqüència la lluita per l'expulsió de l'imperialisme britànic, els seus instruments i els seus agents constitueix una part indispensable del programa del partit proletari sud-africà.

La liquidació de l'hegemonia de l'imperialisme britànic a Sud-àfrica pot produir-se com a conseqüència de la derrota militar de Gran Bretanya i la desintegració de l'imperi. En aquest cas, durant un període que difícilment seria prolongat els sud-africans blancs encara podrien mantenir la seua dominació sobre els negres.

Una altra possibilitat, que en la pràctica està lligada amb la primera, és una revolució en Gran Bretanya i en les seues possessions. Les tres quartes parts de la població sud-africana (quasi sis milions sobre un total de prop de vuit) no són europees. És inconcebible una revolució victoriosa sense el despertar de les masses natives. Al mateix temps això els donarà el que avui els falta, confiança en les seues pròpies forces, una consciència personal més elevada, un nivell cultural superior.

Sota aquestes condicions, la república sud-africana sorgirà abans que res com una república "negra"; per descomptat açò no exclou la total igualtat per als blancs o les relacions fraternals entre ambdues races; dependrà fonamentalment de la conducta que adopten els blancs. Però és obvi que la majoria predominant de la població, alliberada de la seua dependència esclavitzant, posarà la seua empremta en l'estat.

Atès que una revolució victoriosa canviarà radicalment no sols la relació entre les classes sinó també la relació entre les races, i garantirà als negres el lloc que els correspon en l'estat d'acord amb el seu nombre, la revolució *social* tindrà a Sud-àfrica també un caràcter nacional.

No tenim la menor raó per a tancar els ulls davant d'aquest aspecte de la qüestió o per a disminuir la seua importància. Al contrari, el partit proletari, obertament i audaç, en les paraules i en els fets, ha de prendre en les seues mans la solució del problema nacional (radical).

No obstant, el partit proletari pot i ha de resoldre el problema nacional amb *els seus propis* mètodes.

L'arma històrica per a l'alliberament nacional només pot ser la *lluita de classes*. Ja en 1924 la Comintern transformà el programa d'alliberament nacional dels pobles colonials en una buida abstracció democràtica que s'eleva per sobre la realitat de les relacions de classe. En la lluita contra l'opressió nacional les distintes classes s'alliberen (circumstancialment) dels seus interessos materials i es converteixen en simples forces "antiimperialistes".

Per tal que aquestes espirituals "forces" complisquen valentament amb l'objectiu que els assigna la Comintern, se'ls promet com a recompensa un espiritual estat "nacional-democràtic", amb la inevitable referència a la fórmula de Lenin: "dictadura democràtica del proletariat i dels camperols."

Les tesis assenyalen que en 1917 Lenin descartà obertament, d'una vegada i per sempre, la fórmula de "dictadura democràtica del proletariat i dels camperols" com a condició necessària per a la solució del problema agrari. Açò és totalment correcte.

Però per a evitar malentesos hem d'agregar: a) Lenin sempre parlà d'una dictadura revolucionària democràticoburguesa i no d'un espiritual estat "del poble"; b) en la lluita per la dictadura *democràticoburguesa* no plantejà el bloc de totes les "forces antitsaristes" sinó que portà a terme una política proletària d'independència de classe.

El bloc "antitsarista" era la idea dels socialrevolucionaris russos i dels cadets d'esquerra, és a dir dels partits de la petita i mitjana burgesia. Els bolxevics sempre menaren una lluita irreconciliable contra aquests partits.

No podem estar d'acord amb la forma en què s'expressen les tesis quan afirmen que la consigna de "república negra" és *tan* perniciosa per a la causa revolucionària com la consigna "Sud-àfrica per als blancs". Mentre que amb l'última es recolza l'opressió més total, amb la primera es donen els passos inicials cap a l'alliberament.

Hem d'acceptar resoludament i sense reserves l'absolut i incondicional dret dels negres a la independència. La solidaritat entre els treballadors negres i blancs només es cultivarà i enfortirà en la lluita comuna contra els explotadors blancs.

És possible que *després del triomf* els negres no creguen necessari formar un estat negre separat a Sud-àfrica. Per descomptat que no *els obligarem* a implantar-lo. Però que prenguen la seua decisió lliurement, basant-se en la seua pròpia experiència, no obligats pel *sjambok* (fuet) dels opressors blancs. Els revolucionaris proletaris mai han d'oblidar el dret de les nacionalitats oprimides a l'autodeterminació, inclús a la separació plena, ni l'obligació del proletariat de la nació opressora de defensar aquest dret amb les armes a la mà si calgués.

Les tesis assenyalen molt correctament que a Rússia fou la Revolució d'Octubre la que solucionà el problema nacional. Els moviments democràtics nacionals eren impotents per si mateixos per a liquidar pel seu compte l'opressió nacional del tsarisme. Només perquè el moviment de les nacionalitats oprimides i el moviment agrari dels camperols donà al proletariat la possibilitat de prendre el poder i establir la seua dictadura, la qüestió nacional i el problema agrari trobaren una definitiva i audaç solució.

Però aqueixa conjunció dels moviments nacionals amb la lluita del proletariat pel poder fou políticament possible pel fet que els bolxevics durant tota la seua història menaren una lluita irreconciliable amb els opressors gran russos, recolzant sempre i sense reserves el dret de les nacions oprimides a la seua autodeterminació, inclús a la separació de Rússia.

No obstant, la política de Lenin respecte a les nacions oprimides no tenia res en comú amb la política dels epígons. El Partit Bolxevic defensà el dret a l'autodeterminació de les nacions oprimides *amb els mètodes de la lluita de classes proletària*, rebutjant totalment el xarlatanisme dels blocs "antiimperialistes" amb els nombrosos partits "nacionals" petitburgesos de la Rússia tsarista (el Partit Socialista Polonès, Dashnaki en Armènia, els nacionalistes ucraïnesos, els jueus sionistes, etcètera).

Els bolxevics sempre desemmascararen implacablement aquests partits, així com els socialrevolucionaris russos, per les seues vacil·lacions i el seu aventurerisme, però especialment per la seua mentida ideològica d'estar per damunt de la lluita de classes. Lenin no desistí en la seua crítica intransigent encara que les circumstàncies l'obligaren a concloure amb ells tal o qual acord episòdic, estrictament pràctic.

Quedava fora de tota discussió qualsevol aliança permanent sota la bandera del "antitsarisme". Només gràcies a aquesta *irreconciliable* política de classe assolí el bolxevisme, en el moment de la Revolució, desplaçar els menxevics, els socialrevolucionaris, els partits petitburgesos nacionals i nuclear al voltant del proletariat les masses camperoles i a les nacionalitats oprimides.

"No hem de competir (diuen les tesis) amb el Congrés Nacional Africà amb consignes nacionalistes per a guanyar les masses natives." La idea en si mateixa és correcta, però cal ampliar-la concretament. Com no estic prou al tant de les activitats del Congrés Nacional, no puc més que basar-me en analogies per a delinear una política respecte a ell; d'entrada aclarisc que estic disposat a introduir en les meues recomanacions totes les modificacions necessàries.

1.- Els bolxevics leninistes han de sortir en defensa del Congrés, tal com aquest és, en tots els casos en què l'ataquen els opressors blancs i els seus agents xovinistes en els rengles de les organitzacions obreres.

2.- Els bolxevics leninistes han de donar més importància a les tendències progressives del programa del Congrés que a les seues tendències reaccionàries.

3.- Els bolxevics leninistes denunciaran davant les masses natives la incapacitat del Congrés d'aconseguir la concreció fins i tot de les seues pròpies reivindicacions, a causa de la seua política superficial i conciliadora. A diferència del Congrés, els bolxevics leninistes porten avant un programa revolucionari de lluita de classes.

4.- Són admissibles els acords episòdics amb el Congrés, si les circumstàncies obliguen a prendre'ls, només dins del marc de tasques pràctiques estrictament definides, mantenint la independència total i absoluta de la nostra organització i la nostra llibertat de crítica política.

Les tesis no plantegen com a consigna política fonamental un "estat nacional-democràtic" sinó un "Octubre" sud-africà. Demostren convincentment que:

a) a Sud-àfrica el problema nacional i el problema agrari coincideixen bàsicament.

b) Ambdós problemes només es podran resoldre de manera revolucionària.

c) La solució d'aquests problemes porta inevitablement a la dictadura del proletariat, que dirigirà les masses camperoles natives.

d) La dictadura del proletariat obrirà una era de règim soviètic i reconstrucció socialista. Aquesta conclusió és la pedra angular de tota l'estructura del programa. En açò estem en total acord.

Però cal portar a les masses a aquesta formulació "estratègica" general per mitjà d'una sèrie de consignes tàctiques. En cada etapa determinada només es podrà elaborar aquestes consignes basant-se en una anàlisi de les circumstàncies concretes de la vida i de la lluita del proletariat i dels camperols i del conjunt de la situació interna i internacional. Sense aprofundir en aquesta matèria, vull encarar breument les relacions recíproques entre les consignes nacionals i les agràries.

Les tesis assenyalen diverses vegades que s'han de privilegiar les reivindicacions agràries per sobre les nacionals. Aquesta és una qüestió molt important, que mereix una seriosa anàlisi. Fer a una banda o debilitar les consignes nacionals per tal de no xocar amb els xovinistes blancs dels rengles de la classe treballadora seria, per descomptat, un oportunisme criminal, totalment aliè als autors i partidaris de les tesis. Açò sorgeix clarament del context de les tesis, imbuïdes de l'esperit de l'internacionalisme revolucionari.

Les tesis plantegen de manera admissible que a aqueixos "socialistes" que lluiten pels privilegis dels blancs "hem d'assenyalar-los com els majors enemics

de la revolució”. Per tant hem de buscar una altra explicació, breument assenyalada en el mateix text: les masses camperoles natives endarrerides senten molt més directament l’opressió agrària que l’opressió nacional.

És molt possible. La major part dels nadius són camperols; el gros de la terra està en mans d’una minoria blanca. Durant la seua lluita per la terra, els camperols russos dipositaren molt de temps la seua fe en el tsar i es negaven obstinadament a treure conclusions polítiques.

Hi hagué un període molt prolongat en què el camperol només acceptà la primera part de la consigna tradicional de la intel·lectualitat revolucionària, “Terra i Llibertat”. Foren necessàries dècades de malestar rural i la influència i l’acció dels treballadors urbans per a que els camperols relacionaren ambdeus consignes.

El pobre bantu esclavitzat difícilment diposita més esperances en MacDonald que en el rei britànic. Però aquest gran endarreriment polític també es reflecteix en la manca de consciència nacional. Al mateix temps sent molt agudament l’opressió fiscal i la del gran terratinent. Donades aquestes condicions, la propaganda pot i ha de partir primer que res de les consignes de revolució agrària, per a arribar així, pas a pas, a través de l’experiència de la lluita, a què els camperols n’extreguen les necessàries conclusions *polítiques* i *nacionals*.

Si aquestes consideracions hipotètiques són correctes, llavors més que el programa mateix ens interessen les vies i mitjans de portar aquest programa a la consciència de les masses natives.

Tenint en compte la petita quantitat de quadres revolucionaris amb què comptem i l’extrema dispersió dels camperols, en el futur immediat, almenys, sobre aquest podran influir fonamentalment, si no exclusivament, els *obrers avançats*. En conseqüència, és molt important educar els obrers avançats en la clara comprensió del significat de la revolució agrària per al destí històric de Sud-àfrica.

El proletariat del país està constituït per paries negres endarrerits i una privilegiada, arrogant casta de blancs. Ací resideix la principal dificultat. Com ho plantegen correctament les tesis, les convulsions econòmiques del capitalisme putrefacte han de sacsejar brutalment les velles barreres i facilitar la confluència revolucionària.

De totes maneres, el pitjor crim de part dels revolucionaris seria fer la menor concessió als privilegis i prejudicis dels blancs. Qui li dóna encara que siga el dit menut al dimoni del xovinisme està perdut.

El partit revolucionari ha de plantejar-li a tot obrer blanc l’alternativa següent: o amb l’imperialisme britànic i la burgesia blanca de Sud-àfrica, o amb els

treballadors i camperols negres contra els senyors feudals i esclavistes blancs i els seus agents al si dels rengles de la classe obrera.

L'enderrocament de la dominació britànica sobre la població negra de Sud-àfrica no significarà, per descomptat, la ruptura econòmica i cultural amb l'exmare pàtria si aquesta s'allibera de l'opressió dels seus bandits imperialistes. L'Anglaterra soviètica podrà exercir una poderosa influència econòmica i cultural sobre Sud-àfrica a través dels blancs que en els fets, en la lluita real, lligaren el seu destí al dels actuals esclaus colonials. Aquesta influència no es recolzarà en la dominació sinó en una recíproca cooperació proletària.

Però possiblement serà molt més important la influència de la Sud-àfrica soviètica sobre el conjunt del continent negre: ajudar els negres a equiparar-se a la raça blanca per a ascendir amb ella a noves cimes culturals serà un dels grans i nobles objectius del socialisme victoriós.

Per a concloure vull dir unes paraules sobre el problema de l'organització legal o il·legal, en allò tocant a la formació del partit.

Les tesis subratllen correctament el lligam inseparable entre organització i tasques revolucionàries, i la necessitat de complementar l'aparell legal amb un aparell il·legal. Per descomptat, ningú proposa crear un aparell il·legal perquè complisca les funcions que en les condicions actuals pot portar a terme un aparell legal.

Però si s'aproxima una crisi política cal crear nuclis il·legals especials del partit que es desenvoluparan en tant les circumstàncies ho requerisquen. Una part del treball, i per cert molt important, en cap situació pot portar-se a terme obertament, davant dels ulls dels enemics de classe.

No obstant, en l'etapa actual la forma més important de treball legal o semilegal dels revolucionaris és el que es desenvolupa en les organitzacions de masses, especialment en els sindicats. Els dirigents sindicals són la policia oficiosa del capitalisme i combaten despietadament els revolucionaris.

Hem de ser capaços de treballar en les organitzacions de masses i evitar caure sota els cops de l'aparell reaccionari. Aquesta és una part important (per a aquest període la més important) del treball il·legal. Un grup revolucionari que actua en un sindicat, si ha après en la pràctica totes les normes conspiratives necessàries, podrà fer clandestí el seu treball quan les circumstàncies ho exigisquen.

---

¹ "Sobre les tesis sud-africanes", *Worker's Voice*, novembre de 1944. [L'edició a les *Oeuvres*, tom 5 pp 242-252, titula "El problema nacional i les tasques del partit proletari" i tradueix des de *Bulletin de la LCI (BL)* n° 5, octubre de 1935. N del T]